

EUROOPA KOMISJONI JA EUROOPA VÄLISTEENISTUSE VASTUSED EUROOPA KONTROLLIKOJA ERIARUANDELE

„SUURKORRUPTSIOONI VÄHENDAMINE UKRAINAS: MITU ELI ALGATUST, KUID TULEMUSED ON ENDISELT PUUDULIKUD“

KOKKUVÕTE

I. Pärast nn vääriskuse revolutsiooni on EL pühendanud märkimisväärset poliitilist kapitali ja olulisi vahendeid korruptsioonivastasele võitlusele Ukrainas. Mõnes valdkonnas on Ukrainas toimunud märgatav edasimineku, mujal aga ei ole olulisi edusamme tehtud.

II. Puuduvad nii korruptsiooni üldine määratlus kui ka selle selgelt piiritletud alamkategoriad. Korruptsioonivastases koostöös Ukrainaga ei ole EL kasutanud oma ingliskeelsetes dokumentides suurkorruptsiooni kohta terminit „grand corruption“, vaid levinumat väljendit „high-level corruption“.

III. Sellist keerulist ühiskondlikku nähtust nagu korruptsioon ei saa kaotada lineaarse tegevusega üheainsa strateegia kaudu. Selle vastu tuleb võidelda mitmemõõtmeliselt. Terviklik valdkondadeülene lähenemisviis korruptsioonivastasele võitlusele on üldtunnustatud lähenemisviis¹.

ELi lähenemisviis korruptsiooni kaotamisele koosneb neljast peamisest tegevussuunast.

Esiteks nõudis EL ennetusmeetmena oma makromajandusliku finantsabi programmide, eelarvetoetuse ja viisanõude kaotamise tegevuskavade kaudu konkurentsi kehtestamist eri sektorites. See omakorda vähendas oluliselt suurkorruptsiooni esinemise võimalusi ja piiras selle ulatust (näiteks gaasi- ja pangandussektorites) vahetuskursi, tervishoiu, konkrentsi poliitika, riigihangete ja riigi osalusega ettevõtete juhtimise valdkondades.

Teiseks oli ELil ja tema rahvusvahelistel partneritel oluline roll suurkorruptsioonivastase võitluse õigusliku ja institutsioonilise aluse stimuleerimisel ja loomisel: Ukraina kehtestas ühe kõige põhjalikuma vara deklareerimise süsteemi maailmas ja lõi spetsialiseerunud korruptsioonivastased institutsioonid. Need on Ukraina riiklik korruptsioonivastane büroo (*National Anti-Corruption Bureau of Ukraine – NABU*), korruptsioonivastane eriprokuratuur (*Specialised Anti-corruption Public Prosecution Office – SAPO*), kõrgem korruptsioonivastane kohus (*High Anti-Corruption Court – HACC*) ja riiklik korruptsiooni ennetamise agentuur (*National Agency for Corruption Prevention – NACP*). EL on pakkunud oma pooleliolevate programmide kaudu eksperditoetust ja suutlikkuse suurendamist nendele institutsioonidele, mis on hoolimata COVID-19 pandeemia põhjustatud menetluslikest probleemidest saavutanud usaldusväärseid tulemusi keerulistes suurkorruptsiooni käsitlevates juhtumites.

Kolmandaks on EL teinud suuri jõupingutusi, et võimestada elujõulist kodanikuühiskonda, uurivat ajakirjandust ja meediat ning ettevõtjaid, kes edendavad aususe kultuuri nii kesk- kui ka piirkondlikul tasandil.

¹ Vt nt ÜRO korruptsioonivastane konventsioon ja tehnilised suunised, Euroopa korruptsioonivastase võitluse partnerite 2011. aasta normid korruptsioonivastaste asutuste kohta, Euroopa Nõukogu riikide korruptsioonivastase ühenduse 2019. aasta tegevusaruanne ja OECD 2018. aasta strateegiline lähenemisviis korruptsioonivastasele võitlusele.

Neljandaks on EL jõuliselt toetanud prokuratuuri reforme, muu hulgas kõikide tasandite prokuröride atesteerimise kaudu, samuti laiemat pooleliolevat kohtureformi. Kõik need elemendid on ülimalt olulised ELi mitmemõõtmelises lähenemisviisis suurkorruptsioonivastasele võitlusele.

IV. Peamistes Ukrainat käsitlevates ELi dokumentides on pidevalt rõhutatud korruptsioonivastast võitlust kui peamist prioriteetset tegevusvaldkonda, millel on kolm olulist mõõdet. Esiteks tegeletakse sellega pideva *poliitilise dialoogi* kaudu, käsitledes korruptsioonivastast võitlust kõrgetasemelises koostöös (nt tippkohtumiste deklaratsioonides, kõrgetasemelistel visiitidel), tehnilistel kohtumistel ja sellistes põhidokumentides nagu assotsieerimisleping ja ELi ühtne toetusraamistik 2018–2020. Teiseks on see selliste *poliitikavahenditega* nagu makromajandusliku finantsabi, riigieelarve toetamise programmide ja viisanõude kaotamise tegevuskavaga seotud tingimus. Kolmandaks on see osa *programmitööst*, mille raames toetati korruptsioonivastaseid ja kohtureforme.

Konkreetsemalt sisaldasid mitu ELi makromajandusliku finantsabi programmi tingimusi, mis käsitlesid korruptsioonivastaste institutsioonide, sealhulgas kõrgema korruptsioonivastase kohtu loomist, kõrgete ametnike varadeklaratsioonide kontrollimist, konkurentsi kehtestamist pangandus- ja energiasektorites, eriti gaasisektoris, kohtuliku täitmisele pööramise lihtsustamist, korruptsioonivastaste asutuste juhtide valimist ning NABU ja SAPO elektroonilise juhtumite haldussüsteemi kasutuselevõtmist. Viisanõudest vabastamise ajutise peatamise korra raames esitatavates aruannetes osutatakse regulaarselt suurkorruptsioonivastasele võitlusele ning vajadusele tagada nende institutsioonide sõltumatus ja tegevuse tulemuslikkus, kellele on tehtud ülesandeks võidelda selle konkreetse korruptsiooniliigiga.

Samamoodi on suurkorruptsiooniga võitlemisele korduvalt osutatud ELi korruptsioonivastase algatuse 1. ja 2. etapi programmitöö dokumentides, samuti nimetati seda sõnaselgelt riigi ülesehitamise lepingus (esimene oodatav tulemus oli teha „arvestatavaid edusamme korruptsiooni vastu võitlemisel suurkorruptsioonikuritegusid uuriva spetsialiseerunud korruptsioonivastase asutuse loomise ja selle tõhusa toimimise tagamise teel“) ja 2015. aasta assotsieerimiskavas.

V. Läbipaistvuse märkimisväärne suurenemine ja uuriva ajakirjanduse ulatuslikum tegevus alates väärikuse revolutsioonist on aidanud avalikkuse suhtumist ühiskonna kitsaskohtadesse negatiivsemaks muuta. See omakorda mõjutab korruptsiooni tajumise indekseid, näiteks Transparency Internationali indeksi usaldusväarsust.

VII. EL on igati toetanud nii laiemat kohtureformi nimel tehtavat tööd kui ka kogu korruptsioonivastase struktuuri väljakujundamist. Usaldus eespool nimetatud loodud korruptsioonivastaste institutsioonide vastu on suhteliselt suur ja need asutused on tegelenud juhtumite menetlemisega, mille tulemuseks on sageli süüdimõistvad kohtuotsused. Seda usaldust mõjutavad aga üleriigilised ja piirkondlikud meediaettevõtted, mis kuuluvad erahuve esindavatele kontsernidele, kellest paljude enda suhtes viiakse läbi korruptsioonivastaseid uurimisi.

Korruptsioonivastaste institutsioonide loomise eesmärk oli moodustada spetsialiseerunud institutsiooniline haru, mis toimib paralleelselt tavapärase kriminaalõigussüsteemiga, mis ei ole soovinud või suutnud korruptsioonijuhtumitega tegeleda. Seda näitlikustab kõige paremini kurikuulus Kiievi esimese astme halduskohus, mis on pidevalt teinud korruptsioonivastast võitlust kahjustavaid otsuseid. Praegu on president Zelenskõi registreerinud seaduse, millega kõnealune kohus kaotatakse ja antakse selle kohtualluvus üle teisele kohtuorganile.

Eelduste kohaselt avaldavad kohtute ja kohtuid haldavate organite reformimata osad spetsialiseerunud korruptsioonivastastele institutsioonidele teavat mõju, kuid selliste riskide leevendamiseks on kehtestatud mitmed kaitsemeetmed. Kuna sõltumatud korruptsioonivastased institutsioonid juba

täielikult toimivad ja saavutavad tulemusi, siis toetab EL paralleelselt kõikehõlmavaid kohtu- ja tsiviiljulgeoleku sektori reforme.

VIII. Ukraina parlament võttis vastu õigusliku aluse NABU ja SAPO elektroonilise juhtumite haldussüsteemi käivitamiseks (see oli üks ELi V makromajandusliku finantsabi programmi tingimus). See paneb aluse kogu kriminaalõigussüsteemi digitaliseerimisele, mis suurendab läbipaistvust ja tõhusust.

Projekti „PRAVO Justice“ (4. element) raames käsitletakse andmebaaside koostalitlusvõime ja registreerimise usaldusväärsuse küsimust.

IX. Ukraina rahvusvaheliste partnerite vahelise koordineerimise, sealhulgas risttingimuslikkuse tase on olnud eeskujulik. See kehtib korrupsioonivastase süsteemi ülesehituse, valdkondlike korrupsioonivastaste reformide ning prokuratuuri- ja kohtureformi puhul.

X. On üldteada, et selle valdkonna töötajad ja teadlased puutuvad jätkuvalt kokku piirangute ja püsivate probleemidega nii korrupsioonitaseme muutumise kui ka korrupsioonivastases võitluses tehtavate edusammude mõju mõõtmisel. OECD korrupsioonivastane võrgustik viib korrupsioonivastase võitluse programmi „EU for Integrity“ kaudu ellu katseprojekti seoses väga üksikasjalike korrupsioonivastaste tulemusnäitajatega, mida on katsetatud mitmes riigis, muu hulgas Ukrainas. Tegemist on aga keerulise valdkonnaga, kus edusammud on aeglased, sest korrupsiooni on raske otseselt mõõta. Praegu tuginetakse sageli kaudsele mõõtmisele asendusnäitajate kaudu, mis on kontekstipõhised, kuid paremini jälgitavad ja kasutatavad.

XI. Vt komisjoni vastused kontrollikoja soovitudele allpool.

SISSEJUHATUS

05. Puuduvad nii korrupsiooni üldine määratlus kui ka selle selgelt piiritletud alamkategoriad. Korrupsioonivastases koostöös Ukrainaga ei ole EL kasutanud oma ingliskeelsetes dokumentides suurkorruptsiooni kohta terminit „grand corruption“, vaid levinumat väljendit „high-level corruption“.

12. ELi lähenemisviis korrupsiooni kaotamisele on välja töötatud spetsiaalselt Ukrainale kohandatuna. Praegu jälgendatakse seda lähenemisviisi ka muudes riikides. See hõlmab konkurentsi stimuleerimist mitmesugustes majandussektorites, piirates seeläbi korrupsiooni esinemise võimalusi.

TÄHELEPANEKUD

22. Suurkorruptsiooni algpõhjused on üldteada, see tähendab kohtus käsitataks neid üldtuntud faktina, mida ei ole vaja tõestada. Suurkorruptsiooni algpõhjuseid on käsitletud paljudes uuringutes. Enne Ukrainale antava tehnilise abi kavandamist on ELi teenistused tellinud uuringuid ja kasutanud mitmeid usaldusväärseid allikaid, muu hulgas kohtumisi ning avalikku, meedias avaldatud ja ametlikku teavet ja statistikat.

24. Peamistes Ukrainat käsitlevates ELi dokumentides on pidevalt rõhutatud korrupsioonivastast võitlust kui peamist prioriteetset tegevusvaldkonda, millel on kolm olulist mõõdet. Esiteks tegeletakse sellega pideva poliitilise dialoogi kaudu, käsitledes korrupsioonivastast võitlust kõrgetasemelises koostöös (nt tippkohtumiste deklaratsioonides, kõrgetasemelistel visiitidel), tehnilistel kohtumistel ja sellistes põhidokumentides nagu assotsieerimisleping ja ELi ühtne toetusraamistik 2018–2020. Teiseks on see selliste poliitikavahenditega nagu makromajandusliku finantsabi, riigieelarve toetamise programmide ja viisanõude kaotamise tegevuskavaga seotud tingimus. Kolmandaks on see osa programmitööst, mille raames toetati korrupsioonivastaseid ja kohtureforme.

Konkreetsemalt sisaldasid mitu ELi makromajandusliku finantsabi programmi tingimusi, mis käsitlesid korrupsioonivastaste institutsioonide, sealhulgas kõrgema korrupsioonivastase kohtu loomist, kõrgete ametnike varadeklaratsioonide kontrollimist, konkurentsi kehtestamist pangandus- ja energiasektorites, eriti gaasisektoris, kohtuliku täitmisele pööramise lihtsustamist, korrupsioonivastaste asutuste juhtide valimist ning NABU ja SAPO elektroonilise juhtumite haldussüsteemi kasutuselevõtmist. Viisanõudest vabastamise ajutise peatamise korra raames esitatavates aruannetes osutatakse regulaarselt suurkorrupsioonivastasele võitlusele ning vajadusele tagada nende institutsioonide sõltumatus ja tegevuse tulemuslikkus, kellele on tehtud ülesandeks võidelda selle konkreetse korrupsiooniliigiga.

26. Komisjon on korrupsioonivastases võitluses tõepoolest järginud mitmemõõtmelist lähenemisviisi. Selle tulemusel koosneb ELi lähenemisviis korrupsiooni kaotamisele neljast peamisest tegevussuunast: korrupsioonivõimaluste kõrvaldamine tingimuste kehtestamise ja poliitikal dialoogi kaudu, sõltumatute korrupsioonivastaste institutsioonide suutlikkuse loomine ja suurendamine, kodanikuühiskonna ja uuriva meedia toetamine ning kohtu- ja prokuratuurireform.

27. Korrupsiooni kui keerulise ühiskondliku nähtuse vastu on võideldud mitmemõõtmeliselt. Terviklik valdkondadeülene lähenemisviis korrupsioonivastasele võitlusele on üldtunnustatud lähenemisviis.

ELi lähenemisviis korrupsiooni kaotamisele koosneb neljast peamisest tegevussuunast.

Esiteks nõudis EL ennetusmeetmena oma makromajandusliku finantsabi programmide, eelarvetoetuse ja viisanõude kaotamise tegevuskavade kaudu konkurentsi kehtestamist eri sektorites. See omakorda vähendas oluliselt korrupsiooni esinemise võimalusi ja piiras selle ulatust (näiteks gaasi- ja pangandussektorites) vahetuskursi, tervishoiu, konkurentsi poliitika, riigihangete ja riigi osalusega ettevõtete juhtimise valdkondades.

Teiseks oli ELil ja tema rahvusvahelistel partneritel oluline roll suurkorrupsioonivastase võitluse õigusliku ja institutsioonilise aluse stimuleerimisel ja loomisel: Ukraina kehtestas ühe kõige põhjalikuma vara deklareerimise süsteemi maailmas ja lõi spetsialiseerunud korrupsioonivastased institutsioonid. Need on Ukraina riiklik korrupsioonivastane büroo (*National Anti-Corruption Bureau of Ukraine – NABU*), korrupsioonivastane eriprokuratuur (*Specialised Anti-corruption Public Prosecution Office – SAPO*), kõrgem korrupsioonivastane kohus (*High Anti-Corruption Court – HACC*) ja riiklik korrupsiooni ennetamise agentuur (*National Agency for Corruption Prevention – NACP*). EL on pakkunud oma pooleliolevate programmide kaudu toetust ja suutlikkuse suurendamist nendele institutsioonidele, mis on hoolimata COVID-19 pandeemia põhjustatud menetluslikest probleemidest saavutanud usaldusväärseid tulemusi keerulistes suurkorrupsiooni käsitlevates juhtumites.

Kolmandaks on EL teinud suuri jõupingutusi, et võimestada elujõulist kodanikuühiskonda, uurivat ajakirjandust ja meediat ning ettevõtjaid, kes edendavad aususe kultuuri nii kesk- kui ka piirkondlikul tasandil.

Neljandaks on EL jõuliselt toetanud prokuratuuri reforme, muu hulgas kõikide tasandite prokuröride atesteerimise kaudu, samuti laiemat pooleliolevat kohtureformi. Kõik need elemendid on ülimalt olulised ELi mitmemõõtmelises lähenemisviisis suurkorrupsioonivastasele võitlusele.

29. 14,5 miljoni euro suuruse eelarvega projekt 12 on komisjoni suurim projekt korrupsioonivastase võitluse valdkonnas.

32. EL on tegelenud korrupsioonivõimaluste ja oligarhiliste struktuuride majandusmõju kaotamisega ka makromajandusliku finantsabi tingimuste kaudu, nõudes näiteks Naftogazi eraldamist, kõrvaldades omavoli seoses fikseeritud vahetuskursiga ja korrastades pangandussektorit. Peale selle oli ELi toetatud vara deklareerimise süsteemil suur roll nende korrumppeerunud ametnike paljastamisel, keda oligarhid on oma huvide edendamiseks kasutanud.

34. Sanktsioone käsitlevad õigusaktid võtab tõepoolest vastu nõukogu. Liikmesriigid peavad tegema otsused ELi välispoliitika kohta ühehäälselt.

Nõukogu teeb kõik endast oleneva selle tagamiseks, et loetellu kandmine vastab kõikidele ELi kohtute määratletud õiguslikele nõuetele, võttes arvesse arenevat kohtupraktikat, nii et loetellu kandmist ei saaks ELi kohtutes edukalt vaidlustada.

Nõukogu ülesanne on võtta vastu õigusaktid, millega varad külmutatakse ja kehtestatakse muid piiravaid meetmeid, ning ELi liikmesriikide ülesanne on neid meetmeid rakendada. Sellise korra eesmärk on hõlbustada varade külmutamise ja raha muudesse riikidesse ülekandmise tõkestamise teel Ukraina riigil kuritegelikku vara sisse nõuda. Viisakeeldudel seevastu on teine eesmärk, mis ei ole väärkasutusega seotud sanktsioonirežiimiga hõlmatud.

36. Projekt ei ole suunatud suurkorruptsioonile, vaid tsiviiljulgeoleku sektori reformile. Projekt hakkas hiljuti täies ulatuses toimima. EUAM Ukraine on pakkunud mitmeid koolitusi ja projektivahendeid seoses suutlikkuse suurendamise alase tegevusega projekti „PRAVO Police“ raames.

2020. aasta detsembris sai Ukraina riiklik politsei kaks ELi rahastatud tiptasemel moodulandmekeskust, mis on ühendatud Ukraina riikliku politsei olemasolevasse telekommunikatsioonivõrku. Uued andmekeskused toetavad operatsioone ning enam kui 45 000 politseiametnikku üle Ukraina nii üleriigilisel kui ka kogukondade tasandil, sealhulgas 102 politsei hädaabitelefoni.

38. EL toetas makromajandusliku finantsabi tingimuste kaudu jõuliselt riigi osalusega äriühingute üldjuhtimise reforme ja Naftogazi restruktureerimist/eraldamist. Samuti toetati paljude riigi osalusega äriühingute ja riigi osalusega pankade restruktureerimist ja juhtimise parandamist ülekaalukalt suurima sissemaksuga Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga mitme rahastajaga kontole.

40. Esiteks kehtestas EL nõuete täitmise tagamise reformi käsitlevad tingimused ELi V makromajandusliku finantsabi programmis. Teiseks viis komisjon ellu projekti 17 („PRAVO Justice“), mille raames on põhjalikult analüüsitud nõuete täitmise tagamise poliitika ja moratoriumidega seotud probleeme ning pakutakse ulatuslikku poliitikaalast nõustamist reformide jätkamise kohta. Selles valdkonnas esinevad probleemid on keerulised ja mitmetahulised ning nende lahendamiseks on vaja pikemaajalist reageerimisstrateegiat ja poliitilist tahet.

41. Naftogazi nõukogu käsitlevate ajakohastatud andmete kohaselt

nimetas ministrite kabinet 19. mail 2021 äriühingu nõukogu viis praegust liiget üheks aastaks ametisse tagasi, kuni viiakse lõpule uue sõltumatu nõukogu konkurentsipõhine valimine, tagandas Naftogazi nõukogust Robert Benschi ja kuulutas välja nõukogu nelja sõltumatu liikme konkurentsipõhise valimise.

42. Riigi osalusega äriühingute üldjuhtimise reformid, mida EL toetas, hõlmasid arvukaid korrupsioonivastaseid meetmeid, mis on otseselt seotud hea ühingujuhtimise tava, usaldusväärse finantsjuhtimise, läbipaistvuse ja vastutusega. Neid jõupingutusi tehti mitmes ELi makromajandusliku

finantsabi programmis sisalduvate riigi osalusega äriühingute reformiga seotud tingimuste, kõrgetasemeliste poliitikadioloogide ja kohtumiste, EBRD mitme rahastajaga konto raames toimunud sekkumiste, erastamise töörühmades osalemise, riigi osalusega äriühingute nõukogu liikmete valimise menetluste vaatlemise ning majandusministeeriumis ja muudes valitsusasutustes reformide tugirühmade rahastamise kaudu.

43. Riigiabi ja konkurents on keerulised reformivaldkonnad. ELi liikmesriikides kulus selle valdkonna reformide lõpuleviimiseks palju aastaid. Selle reformikava elluviimine võtab aega ka Ukrainas. Ukraina on teinud viimastel aastatel teatavaid edusamme, muu hulgas seoses Ukraina monopolivastase komitee (AMCU) institutsionaalse sõltumatuse suurendamise ning õigus- ja nõuete täitmise tagamise raamistike parandamisega, et viia need kooskõlla ELi riigiabi- ja konkurentsieeskirjadega. EL toetas nii õigusraamistiku kehtestamist kui ka nõuete täitmise tagamise suutlikkuse loomist. ELi projektidega, nimelt projektidega 10 ja 19, mida kontrollikoda uuris, toetati institutsionaalset suutlikkust, keskendudes nõuete täitmise tagamise võimekusele.

Mis puudutab AMCU sõltumatust, siis kuigi jätkuvalt esineb teatavaid probleeme ja riske, on viimastel aastatel toimunud oluline edasimineku AMCU sõltumatuse suurendamisel, nagu on kirjeldatud OECD VKE-poliitika indeksi aruandes. Assotsieerimiskava rakendamise aruandes esitatud viide AMCU sõltumatusele osutab konkreetsele küsimusele seoses riigihangete apellatsiooniasutuse juhi valikumenetlusega (Ukrainas on see isik üks AMCU liige).

44. Ühine vastus punktile 44 ja 1. selgitusele

Kuna on üldteada, et selle valdkonna töötajad ja teadlased puutuvad jätkuvalt kokku piirangute ja püsivate probleemidega nii korrupsioonitaseme muutumise kui ka korrupsioonivastases võitluses tehtavate edusammude mõju mõõtmisel, koostab OECD korrupsioonivastane võrgustik korrupsioonivastase võitluse programmi „EU for Integrity“ raames väga üksikasjalikud korrupsioonivastased tulemusnäitajad, mis põhinevad selgetel ja kohandatud kriteeriumidel ja mida on katsetatud mitmes riigis, muu hulgas Ukrainas. Tegemist on aga keerulise valdkonnaga, kus edusammud on üldiselt aeglased, sest korrupsiooni on raske otseselt mõõta. Praegu tuginetakse sageli kaudsele mõõtmisele asendusnäitajate kaudu, mis on kontekstipõhised, kuid paremini jälgitavad ja kasutatavad.

46. Ei ole selge, millist lisaväärtust täiendav eriaruanne pakuks. Ühtses toetusraamistikus on kehtestatud konkreetsed prioriteedid ja eesmärgid, millel on selgelt määratletud näitajad. EUAM Ukraine kui ÜJKP missioon on nõukogus kokku lepitud vahend, millel on oma järelevalve- ja hindamissüsteem. Kriteeriumid võeti kasutusele missiooni ülesannete täitmisel suurema distsipliini ja vastutuse tagamiseks. Kavandamisetaapis määratakse kindlaks sihtotstarbelised kriteeriumid, et missioonidel ning tsiviilmissioonide plaanamise ja juhtimise teenistusel oleks võimalik teha elluviidud tegevuse üle järelevalvet ja seda hinnata. EUAM Ukraine järgib ELi liikmesriikide kokkulepitud aruandlussuuniseid. Missiooni tegevuse mõjust ja saavutustest antakse iga kuue kuu tagant aru Euroopa välis teenistusele / tsiviilmissioonide plaanamise ja juhtimise teenistusele ning ELi liikmesriigid kiidavad need heaks ametlike aruannetena, lähtudes kriteeriumidest ja missiooni volitustest.

47. Iga-aastases välis tegevuse haldusaruandes käsitletakse ühtses toetusraamistikus 2018–2020 nimetatud prioriteetsetes valdkondades tehtud edusamme. Välis tegevuse haldusaruanne on programmide rakendamise ja põhiliste tulemusnäitajate jälgimisel oluline haldusvahend. Selles ei osutata aga süstemaatiliselt ühtses toetusraamistikus 2018–2020 sisalduvatele näitajatele.

49. ÜJKP tsiviilmissioonina järgib EUAM Ukraine ELi liikmesriikide kokkulepitud aruandlussuuniseid. Missiooni tegevuse mõjust ja saavutustest antakse iga kuue kuu tagant aru

Euroopa välis teenistusele / tsiviilmissioonide plaanimise ja juhtimise teenistusele ning ELi liikmesriigid kinnitavad need ametlike aruannetena, lähtudes kriteeriumidest ja missiooni volitustest. Peale selle viiakse enne mis tahes volituste pikendamist läbi kõikehõlmav tegevuse hindamine ja strateegiline läbivaatamine. Volitusi pikendatakse nende menetluste põhjal. Praegu töötab Euroopa välis teenistus välja ÜJKP missioonide tegevuse keskpika ja pikaajalise mõju hindamise metoodikat.

53. Veel üks oluline saavutus oli kõrgema korruptsioonivastase kohtu kohtunike ülimalt läbipaistva ja tulemuspõhise valimise toetamine koos rahvusvaheliste ekspertidega ning järgnev toetus selleks, et kohus hakkaks täielikult toimima.

56. Komisjon leiab, et ta seadis tehnilise abi andmise sõltuvusse tingimuste täitmisest. Näiteks peatas komisjon ajutiselt ELi korruptsioonivastase algatuse (projekt 12) raames antava toetuse ühele peamisele institutsioonile (riiklikule korruptsiooni ennetamise agentuurile) pärast seda, kui selle juhtkonna usaldusväärsus sattus kahtluse alla. Sarnastel põhjustel vähendati oluliselt ELi programmi „PRAVO Justice“ raames antavat toetust kõrgemale kohtunõukogule (projekt 17).

58. Seoses 2019. aasta septembris allkirjastatud prokuratuuri reformimise seadusega pakkus EUAM toetust strateegilise nõustamise teel. Samuti osales missioon aktiivselt järgnevas prokuröride atesteerimises, mille käigus läbis kaks kolmandikku prokuröridest teadmiste, pädevuse ja usaldusväärsuse testid.

4. selgitus. Komisjoni ja EUAMi panus prokuröride ümberhindamise ja valimisse

Praeguseks on ligikaudu 12 000 prokurörist atesteerimise läbinud vaid 7 700. Kohtutes on menetlemisel ligikaudu 1 800 atesteerimise vaidlustamist käsitlevat kohtuasja. Atesteerimisreform põhines 2019. aasta oktoobri seadusel, millega kehtestati reformiga seoses kahe aasta pikkune üleminekuperiood, mille jooksul tuli peatada tavapärase prokuratuuride, sealhulgas kvalifikatsiooni- ja distsiplinaarkomisjoni (QDCP) tegevus, et kogu prokuratuurisüsteemi saaks taaskäivitada.

Peale selle võttis peaprokurör 2021. aasta mais vastu uue määruse juhtivatele ametikohtadele määramise kohta (V makromajandusliku finantsabi programmi tingimus), mida kohaldatakse reformiga seotud üleminekuperioodi jooksul, ning pooleli on töö 2021. aasta sügisel algaval alalisel perioodil kasutatava menetluse parandamiseks.

59. Usaldust õiguskaitse- ja prokuratuurisüsteemide vastu on Ukrainas keeruline kiiresti saavutada. Samuti on seda raske mõõta, sest see sõltub uuringute kvaliteedist ja seda mõjutavad mitu tegurit, mille seas on tähtsal kohal meedia. Usaldus õiguskaitseasutuste vastu on endiselt väike, ent kui mitte arvestada teatavaid erandeid ja vähenemist 2020. aastal, siis on see aastate jooksul suurenenud. Lisaks EUAMi tellitud arvamusuuringutele on oluline võtta arvesse muude üldtunnustatud arvamusuuringute, näiteks õiguskaitseasutuste ja prokuratuuri usaldusväärsust käsitlevate Razumkovi keskuse² arvamusuuringute suundumusi¹. Hinnates suundumusi kodanike arvamuses Ukraina õiguskaitseasutuste kohta võrdleb EUAM alati mitut allikat ning võtab arvesse ka õiguskaitseasutustega seotud kogemusi ja nende asutuste tõhusust käsitlevaid andmeid.

61. 2016. aasta reformipakett, mille alusel hinnatakse riigi ülesehitamise lepingu tingimuste täitmist, oli positiivne ja piisav. Ka Veneetsia komisjon andis põhiseaduse muudatustele ja täiendavatele

² Razumkovi keskuse 2019.–2020. aasta arvamusuuringu allikas (ainult ukraina keeles):

<https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-instytutiv-suspilstva-ta-politykiv-elektoralni-orientatsii-gromadian-berezen-2021r>.

õigusnormidele positiivse hinnangu. Kriitilised analüüsid, millele kontrollikoda osutab, tehti hiljem ja seega ei olnud ajaliselt võimalik neid hindamise alusena kasutada. Riigi ülesehitamise lepinguga nähti ette ainult õiguslike muudatuste vastuvõtmine, mitte nende täielik rakendamine. Võttes arvesse aega, mis kohtusüsteemi selliseks põhjalikuks muutmiseks kulub, oleks täieliku rakendamise nõudmine kahjustanud riigi ülesehitamise lepingu kogu eesmärki, milleks oli kiire toetuse pakkumine Maidani-järgsel esialgsel perioodil.

62. 29. juunil 2021 võttis Ukraina parlament vastu seaduse, millega loodi uuesti kohtunike kõrgem kvalifikatsioonikomisjon. Seadusega kehtestatakse komisjoni liikmete valimiseks uus läbipaistev ja tulemuspõhine menetlus, mis kooskõlas Veneetsia komisjoni soovitustega hõlmab sellist hääletusmudelit, mille puhul on otsustav roll asutusesisest määratud sõltumatutel ekspertidel. Tehnilistel põhjustel tuleb see seadus juuli keskpaigas uuesti hääletusele panna. Juuli keskpaigas on kavas võtta vastu seaduseelnõu, millega nähakse ette kõrgema kohtunõukogu praeguste ja tulevaste liikmete usaldusväarsuse kontrollimine.

5. selgitus. Komisjoni toetus elektroonilisele juhtumite haldussüsteemile

2021. aasta juunis võttis Ukraina parlament vastu seaduse, millega loodi õiguslik alus elektroonilisele juhtumite haldussüsteemile korruptsioonivastastes asutustes ja kõikides muudes Ukraina õiguskaitseasutustes. Elektrooniline juhtumite haldussüsteem suurendab kriminaaluurimiste läbipaistvust ja tõhusust ning vähendab korruptsiooniriski.

71. Kohtunikud, prokurörid ja uurijad valitakse korruptsioonivastastesse institutsioonidesse range menetluse põhjal, mis hõlmab usaldusväarsuse kontrollimist. Samuti on sellistel institutsioonidel ainupädevus teha otsuseid suurkorruptsiooni käsitlevates kohtuasjades ning nende käsutuses on spetsiaalsed uurimisvahendid. Selle tulemusel ning tänu suutlikkuse olulisele suurendamisele ja IT-toele on need asutused alustanud tegevust ja saavutanud usaldusväärseid tulemusi.

Alates HACCi tegevuse alustamisest 2019. aasta lõpus on juba tehtud üle 34 kohtuotsuse, muu hulgas on määratud tegelikke vangistusi. Paljude muude kohtuasjade menetlemine on lõpusirgel ja varsti on oodata kohtuotsuseid.

Keerulistes korruptsioonijuhtumites tulemuste saavutamine on aeganõudev. Lisaks lükkus palju kohtumenetlusi COVID-19 tõttu edasi.

Samuti tuleb tunnistada, et vara deklareerimise süsteemi toimimahakkamise tulemusel (mis oli üks ELi tingimus makromajandusliku finantsabi andmiseks ja riigi ülesehitamise lepingu alusel) otsustasid sajad kohtunikud aastatel 2016–2018 oma ametist tagasi astuda, selle asemel et lasta oma kvalifikatsioon hinnata või esitada varadeklaratsioonid (nt https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/file/zvit_2016.pdf).

73. Otsus võeti vastu nii juba tehtud edusammude kui ka Ukraina ametiasutuste võetud kohustuste põhjal. Tänu korruptsioonivastastele kriteeriumidele pöörasid Ukraina ametiasutused ELi toetusele Ukraina korruptsioonivastases võitluses suuremat tähelepanu ja osalesid selles aktiivsemalt.

6. selgitus. Näiteid korruptsioonivastaste tingimuste/näitajate kohta, mille hindamisel esines probleeme

Hindamine põhines tehtud edusammude ja Ukraina võetud kindlate kohustuste kombinatsioonil. Hindamise ajal oli saavutatud positiivseid tulemusi seoses vastuvõetud korruptsioonivastaste õigusaktide rakendamisega, eelkõige oli loodud NABU, selle juht oli ametisse nimetatud, büroo töötajad olid tööle võetud ja koolitatud, valitud oli korruptsiooni ennetamise riikliku agentuuri

nõukogu ja ametisse oli määratud SAPO juht. Kuna need alused olid paigas, siis oli rakendamine ilmne.

Kuuendas eduaruandes selle kohta, kuidas Ukraina rakendab viisanõude kaotamise tegevuskava, on tõepoolest nimetatud mitut positiivset arengut korruptsioonivastases võitluses. Selles on selgelt märgitud: „Jätkunud on viiendas aruandes täheldatud edusammud korruptsioonivastases poliitikas, eelkõige seadusandlikud ja institutsioonilised edusammud“. Üksikasjalikumad andmed on esitatud ka aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis SWD(2015) 705 final, lk 14–16. Aruandes on nimetatud Ukraina võetud kohustusi. Eesmärgiga stimuleerida Ukrainat neid kohustusi täitma on kuuendas aruandes märgitud: „Nende kohustuste põhjal leitakse, et korruptsioonivastane kriteerium on täidetud“. Järeldus, et kriteerium on täidetud, põhineb aga ka lehekülgedel 5–6 nimetatud edusammudel (mida on üksikasjalikumalt kirjeldatud komisjoni talituste töödokumendis, lk 14–16).

Peamine näitaja selle kohta, kas kõnealune tingimus on täidetud, oli see, kas süsteem oli tõhus 2016. aasta novembris (*mitte 2018. aastal, mil tehti otsus III makromajandusliku finantsabi programmi kohta*). Arvestades süsteemi keerukust ei olnud küsimusele, kas üldine süsteem oli tõhus, võimalik otseselt ja matemaatilise täpsusega vastata, vaid seda tuli hinnata subjektiivselt. Teiste sõnadega hõlmas see hindamine teatavat kaalutlusruumi. Lähtudes asjaolust, et elektrooniline süsteem käivitati 1. septembril 2016 ja 30. oktoobri 2016. aasta seisuga oli süsteemi juba esitatud 103 268 iga-aastast deklaratsiooni ning et deklaratsioonid olid korruptsiooni ennetamise riikliku agentuuri (NACP) kaalutlusruumi piires agentuuri veebisaidil avalikult kättesaadavad, siis leidis komisjon, et süsteem oli tõhus. Seda hinnangut ei antud kergekäeliselt, vaid lisaks eespool nimetatud asjaoludele põhines see ka välisekspertide hinnangul. 2016. aasta novembris puudusid faktilised tõendid, mille põhjal oleks saanud järeldada, et komisjon või mis tahes muu otsuste tegemises osaleja ületas oma kaalutlusruumi piire.

Kõnealune tingimus käsitleb NABU, SAPO ja NACP loomist ja sõltumatut toimimist. Nõuete täitmise hindamise ajal olid kõik kolm institutsiooni loodud ja nad olid oma tegevuses sõltumatud. Nende sõltumatust poliitilisest mõjutamisest ei olnud võimalik kindlal ajahetkel hinnata ja seda tuleb pidevalt uuesti kontrollida.

76. Komisjon leiab, et vara deklareerimise süsteemi alahinnatakse. Varadeklaratsioonid on tõhus vahend korruptsiooni ennetamiseks. Kriminaaluurimiste läbiviimise võimaldamine ei ole nende ainus eesmärk. Seega alahinnatakse kontrollikoja hinnangus vara deklareerimise süsteemi kui ennetusvahendi kaudset mõju ja positiivseid tagajärgi: näiteks olid avalikult kättesaadavad varadeklaratsioonid peamine allikas, millele tugines (rahvusvaheliste) valikukomisjonide töö kandidaatide usaldusvääruse hindamisel (rahvusvaheliste ekspertide avalik nõukogu / HACCi kohtunikud 2018. aastal, NACP juhi valimine 2019. aastal ja SAPO juhi pooleliolev valimine 2020./2021. aastal). Peale selle sundis ainuüksi varadeklaratsiooni avaliku esitamise kohustus sadu kohtunikke 2016. aastal ja hiljem ametist tagasi astuma. Samuti kasutavad kodanikuühiskond ja uuriv meedia sageli oma töös kättesaadavaid varadeklaratsioone korruptsiooni ja organiseeritud kuritegelike skeemide avalikustamiseks.

Mis puudutab vara deklareerimise süsteemi tõhusust, siis on süsteemi hiljuti täiustatud ja kehtestatud on kontrollieeskirjad, mis on süsteemi tõhusamaks muutnud. Peale selle osalesid NACP juhtkonna valimisel rahvusvahelised eksperdid, millega tagati NACP sõltumatus ja ennetav tegutsemine viimasel ajal, muu hulgas seoses varadeklaratsioonide kontrollimisega.

77. Korruptsioonivastane strateegia 2018–2020 oleks hoolimata mitmest puudusest taganud edasimineku, mille tõttu erahuvide esindajad sellele jõuliselt vastu seisisid. Nendel asjaoludel otsustas EL strateegiat toetada, kuigi seda ei peetud kaugeltki ideaalseks. Üldine hinnang strateegiale võib olla positiivne ka siis, kui kõiki soovitusi ei ole arvesse võetud.

Isegi kõnealune toetus ja tungiv soovitamine ei olnud aga piisavad strateegia vastuvõtmise tagamiseks.

EL saab mõjutada sõltumatu kolmanda riigi strateegiaid üksnes teatavates piirides.

78. EL peatas ajutiselt ELi korrupsioonivastase algatuse raames antava toetuse ühele peamisele toetatavale institutsioonile (riiklikule korrupsiooni ennetamise agentuurile pärast seda, kui (muu hulgas mainega seotud) riskid muutusid liiga suureks).

79. Projektiga 12 (ELi korrupsioonivastane algatus) toetati otseselt NACP ümberkorraldamise protsessi nii vastuvõetud seaduse kohta õigusloomealase nõustamise pakkumise kui ka rahvusvaheliste ekspertide nimetamise ja valikukomisjonile igakülgete sekretariaaditeenuste tagamise teel.

80. 29. juunil 2021 võttis Ukraina parlament vastu seaduse, millega taastati hoiatavate sanktsioonide režiim seoses varadeklaratsioonide esitamata jätmise ja valedeklaratsioonide esitamisega.

82. NABU kasutab riikliku finantsseireameti analüütilisi teenuseid ja ELi korrupsioonivastase algatuse toetusel on tugevdatud nende kahe asutuse vahelist koostööd (vt ELi korrupsioonivastase algatuse lõpptulemuste aruanne, lk 38).

Mis puudutab Ukraina Riiklikku Julgeolekuteenistust, siis on Ukraina parlamendis praegu arutamisel seaduseelnõu, millega seda institutsiooni põhjalikult reformitakse.

83. SAPO on peaprokuratuurist nii õiguslikult kui ka oma tegevuses sõltumatu. Tal on õigus oma volitusi iseseisvalt teostada. Kuna SAPO juhi ametikoht on täitmata, täidab juhi ülesandeid piiratud arvul praegu aga peaprokurör.

Komisjon toetab SAPO uue juhi pooleliolevat valikumenetlust nii valikukomisjoni rahvusvaheliste ekspertide nimetamise kui ka komisjoni ekspertidele ELi korrupsioonivastase algatuse raames sekretariaaditeenuste osutamise teel.

84. HACC loodi lõpuks peamiselt tänu ELi ja teiste rahvusvaheliste partnerite, eelkõige IMFi ja G7 järeleandmatule poliitilisele survele.

Praeguseks on HACC teinud 38 kohtuotsust (33 süüdimõistvat ja viis õigeksmõistvat kohtuotsust) ja pooleli on üle 200 kohtuasja menetlemine. Võrreldes HACC tegevuse alustamisele eelneva olukorraga tehakse kõrgetasemelistes juhtumites oluliselt rohkem kohtuotsuseid.

86. 2021. aasta juuni seisuga oli HACC teinud 38 kohtuotsust, millest 33 olid süüdimõistvad ja 5 õigeksmõistvad.

JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

89. Viimasel viiel aastal on ELil olnud oluline roll suurkorruptsioonivastaseks võitluseks vajaliku õigus- ja institutsionaalse raamistiku loomises, selle raamistiku praktikas kasutusevõtmises, riigihangete süsteemi täiustamises ja läbipaistvamaks muutmises ning elujõulise kodanikuühiskonna ja uuriva ajakirjanduskogukonna võimestamises. Kõik need elemendid on suurkorruptsioonivastases võitluses ülimalt olulised. Samuti on korrupsioonivastased institutsioonid hakanud keerulistes suurkorruptsioonijuhtumites usaldusväärseid tulemusi saavutama, kuigi spetsialiseerunud kohtusüsteemi loomine viidi lõpule alles 2019. aasta lõpus ja COVID-19 on menetlusi kahjulikult mõjutanud.

90. Vt vastus IV punktidele ja muudele punktidele jaos „Kokkuvõte“ ning punktidele 22–37 eespool. Mis puudutab sisenemist piiravat mudelit, siis kehtestas liit 2014. aastal kuritegeliku vara sissenõudmise hõlbustamiseks Ukrainat käsitlevad omastamisega seotud piiravad meetmed, külmutades nende isikute varad, kelle suhtes on Ukraina riigi vahendite väärkasutamise tõttu algatatud Ukrainas kriminaalmenetlus. Sellel režiimil on sihtotstarbeline kohaldamisala, mis hõlmab avaliku sektori vahendite või ressursside omastamise juhtumeid, mille puhul riigile tekitati rahaliselt mõõdetavat kahju.

Meetmed ei hõlma reisi keeldu, sest see jääb väljapoole omastamisega seotud sanktsioonirežiimi kohaldamisala.

91. ELi korrupsioonivastases algatuses keskenduti suurel määral suurkorrupsioonivastasele võitlusele. Enamik korrupsioonivastaseid institutsioone, keda algatuse raames toetati, tegeleb eranditult suurkorrupsioonivastase võitlusega. Vt vastused eespool (nt vastus punktidele 29).

1. soovitus. Kavandada ja rakendada konkreetseid meetmeid, mis on suunatud suurkorrupsioonile

- a) Euroopa välisteenisus ja komisjon nõustuvad selle soovitusel.
- b) Euroopa välisteenisus ja komisjon nõustuvad selle soovitusel.
- c) Euroopa välisteenisus ja komisjon nõustuvad selle soovitusel.

2. soovitus. Hinnata ja kohendada oma toetuse ulatust kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja uurivale ajakirjandusele

- a) Komisjon nõustub selle soovitusel.
- b) Komisjon nõustub selle soovitusel.

3. soovitus. Aidata kaasa vaba ja ausa konkurentsi takistuste kõrvaldamisele

- a) Komisjon nõustub selle soovitusel.
- b) Komisjon nõustub selle soovitusel.
- c) Komisjon nõustub selle soovitusel.

94. On üldteada, et selle valdkonna töötajad ja teadlased puutuvad jätkuvalt kokku piirangute ja püsivate probleemidega nii korrupsioonitaseme muutumise kui ka korrupsioonivastases võitluses tehtavate edusammude mõju mõõtmisel. OECD korrupsioonivastane võrgustik viib korrupsioonivastase võitluse programmi „EU for Integrity“ kaudu ellu katseprojekti seoses väga üksikasjalike korrupsioonivastaste tulemusnäitajatega, mida on katsetatud mitmes riigis, muu hulgas Ukrainas. Tegemist on aga keerulise valdkonnaga, kus edusammud on aeglased, sest korrupsiooni on raske otseselt mõõta. Praegu tuginetakse sageli kaudsele mõõtmisele asendusnäitajate kaudu, mis on kontekstipõhised, kuid paremini jälgitavad ja kasutatavad.

EUAM Ukraine järgib ELi liikmesriikide kokkulepitud aruandlussuuniseid. Missiooni tegevuse mõjust ja saavutustest antakse iga kuue kuu tagant aru Euroopa välisteenisusele / tsiviilmissioonide plaanimise ja juhtimise teenistusele ning ELi liikmesriigid kiidavad need heaks. Peale selle viiakse enne mis tahes volituse pikendamist läbi kõikehõlmav tegevuse hindamine ja strateegiline

läbivaatamine. Praegu töötab Euroopa välis teenistus välja ÜJKP missioonide tegevuse keskpika ja pikaajalise mõju hindamise meetodikat.

4. soovitus. Parandada seiret ja aruandlust, et teavitada ja võtta vajaduse korral parandusmeetmeid

a) Komisjon nõustub selle soovitusel osaliselt, sest soovitatud eelnevalt määratletud (mõõdetavaid) eesmärgid ja näitajaid saab aruandluses kasutada ainult siis, kui see on mõistlik.

Juba praegu toimub aktiivne seire ja aruandlus, nõudes märkimisväärseid haldusressursse. Aruandluses ja seires (nt assotsieerimiskava rakendamise aruannetes või muudes assotsieerimislepingus kokkulepitud juhtimisstruktuuride, nagu justiits- ja siseküsimuste allkomitee raamistikus esitatavates aruannetes) järgitakse Euroopa naabruses (ja mujal) asuvate riikide kohta üldiselt kokkulepitud eeskirju ja meetodikaid, milles on üksikasjalikult käsitletud kõiki reformivaldkondi, sealhulgas suurt korruptsioonivastase võitluse seisukohast asjakohaseid valdkondi. Selliste juhtumite puhul puudub piisav paindlikkus Ukrainas spetsiaalse seiresüsteemi kehtestamiseks, samuti ei pakuks see lisaväärtust.

Viisanõudest vabastamise ajutise peatamise korra raames toimuva seire puhul kasutatakse viisanõudest vabastamise ajutise peatamise korda käsitlevas neljandas aruandes, mis võetakse eelduste kohaselt vastu 2021. aastal, teistsugust meetodikat, mis hõlmab liikmesriikide esitatud andmeid ja milles pööratakse suuremat tähelepanu idapartnerlusriikide viisanõude kaotamise kriteeriumide jätkuva täitmise üksikasjalikumale hindamisele.

b) Komisjon nõustub selle soovitusel.

97. Eelduste kohaselt luuakse kohtunike kõrgem kvalifikatsioonikomisjon õigusaktiga, mis on praegu ülemraadas teisel lugemisel. Kõnealusele komisjonile tehakse ülesandeks ülejäänud kohtunike kontrollimine.

98. Asjaolu, et kõrgetasemelise korruptsioonivastase institutsionaalse raamistiku säilitamise nimel käib pidev võitlus, tähendab seda, et see raamistik on tõhus ja suudab seista vastu erahuvidel.

5. soovitus. Rõhutada institutsioonide suutlikkuse suurendamise toetamisel usaldusväärset ja pühendumust reformile

a) Komisjon nõustub selle soovitusel.

b) Komisjon nõustub selle soovitusel.

99. Nagu on märgitud vastuses 5. selgitusele eespool, võttis Ukraina parlament 2021. aasta juunis vastu seaduse, millega loodi selge õiguslik alus elektroonilise juhtumite haldussüsteemi kasutuselevõtmiseks korruptsioonivastastes asutustes ja kõikides muudes Ukraina õiguskaitseasutustes. Elektrooniline juhtumite haldussüsteem suurendab kriminaaluurimiste läbipaistvust ja tõhusust ning vähendab korruptsiooniriski.

6. soovitus. Toetada registreerimise digitaliseerimist

Komisjon nõustub selle soovitusel.

7. soovitus. Kehtestada komisjoni toetuse saamiseks rangemad tingimused

a) Komisjon nõustub selle soovitusega.

Kohtusüsteemi ja prokuratuuri reformid ning korrupsioonivastaste institutsioonide juhtimine on olnud Ukrainale makromajandusliku finantsabi andmise programmide struktuuripoliitika tingimuste lahutamatu osa. Veel lahendamata probleeme arvesse võttes eeldatakse, et need reformielemendid moodustavad ka edaspidi osa mis tahes makromajandusliku finantsabiga seotud tingimustest.

b) Komisjon nõustub selle soovitusega.
